

INFORMACIJA

KONFERENCIJA „MIKALOJUS DAUKŠA
IR JO LAIKO KULTŪROS KONTEKSTAS“

1999 m. minėtos Mikalojaus Daukšos Postilės 400-osios metinės. Spalio 21–22 dienomis Vilniaus universitete vyko vienas iš svarbiausių šiai sukakčiai skirtų renginių – Baltų filologijos katedros surengta tarptautinė mokslinė konferencija „Mikalojus Daukša ir jo laiko kultūros kontekstas“. Konferenciją parėmė Mikalojaus Daukšos „Postilės“ 400 metų minėjimo valstybinė komisija. Šis renginys suteikė gerą progą įvairiais aspektais pažvelgti į Daukšos gyventą metą, o kartu tai buvo bandymas paskatinti gretimų sričių mokslininkų diskusijas. Iš viso perskaityti 25 pranešimai; 200 egz. tiražu išleistos jų tezės*.

Į plenarinį posėdį susirinkusius konferencijos dalyvius ir svečius sveikino kultūros ministras A. Bėkšta. LKI Žodynų skyriaus vadovas V. Vitkauskas įteikė jauniems dialektologams R. Rincauskienei (VPU) ir V. Kardeliui (VU) S. Salienės premijas.

Plenariniame posėdyje perskaityti keturi pranešimai: Z. Zinkevičiaus (Vilnius) „Dėl Mikalojaus Daukšos rašomosios kalbos kilmės“, G. Michelinio (Parma) „Mikalojaus Daukšos katekizmo šaltinių klausimai“, R. Eckerto (Berlynas) („Dėl vieno Mikalojaus Daukšos Postilės slavizmo ir jo sinoniminių bei frazeologinių ryšių“), E. Ulčinaitės (Vilnius) „Mikalojaus Daukšos Postilė – trijų kalbų ir kultūrų sąveika“.

Konferencijoje dalyvavo gausus būrys kalbininkų, tačiau vien kalbos dalykais neapsiribota. Įdėmiai išklaustyti istorikų pranešimai (Žemaičių vyskupo Merkelio Giedraičio giminės palikuonio M. Giedraičio (Giedroyć, Oksfordas) „Nau-

jas požiūris į vadinamąją Bychovco kronikos legendinę dalį“, L. Jovaišos (Vilnius) „Mikalojus Daukša – dvasininkas“), gyvai reaguota į bandymus analizuoti Daukšos laikų kultūros kontekstą (D. Pociūtės-Abukevičienės (Vilnius) „Mikalojus Daukša ir katalikiškosios kultūros reformos kryptis“, S. Narbuto (Vilnius) „Saliamono Risinskio Lietuva“, A. Jovaišo (Vilnius) „Žemaičių vyskupija Mikalojaus Daukšos laikais“, J. Karaciejaus (Vilnius) „Mikalojaus Daukšos Postilė XVI a. pabaigos DLK kultūriniame kontekste“).

Abi konferencijos dienas (nors antroji beveik ištiesai buvo skirta vien kalbos dalykams) gyvai diskutuota dėl religinių, politinių, kultūrinių Postilės leidimo ir garsiosios prakalbos parašymo aplinkybių. Tiesa, kai kuriose diskusijose labai trūko svaresnio teologijos specialistų žodžio.

Kalbos dalykai gvildinti šiuose konferencijos pranešimuose: V. Mažiulio (Vilnius) „Dėl lie. *Daukša* kilmės“, R. Koženiauskienės (Vilnius) „Mikalojaus Daukšos ir Simono Stanevičiaus prakalbų paralelės“, V. Smoczyński (Krokuva) „Viena Mikalojaus Daukšos rašybos ypatybė“, P. Vanago (Ryga) „Latviški ir nelatviški bruožai latviško 1585 m. katalikų katekizmo kalboje“, S. Youngo (Merilendas) „Dėl Mikalojaus Daukšos Postilės kirčiavimo“, D. Mikulėnienės (Vilnius) „Dėl priesaginių daiktavardžių kirčiavimo raidos“, V. Lazauskaitės (Vilnius) „Mikalojaus Daukšos kirčiavimas: korektūros klaidos ar kirčiavimo variantai?“, A. Nepokupno (Kijevas) „Europos etno- ir choronomija Daukšos Postilėje“, N. Ostrovskio (Krokuva) „Keli tarytum pirminiai lietuvių kalbos esamojo laiko veiksmazodžiai su *-ja-*“, J. Pajėdienės ir A. Judženčio (Vilnius) „Sudėtiniai sakiniai su *idant* ir *jog* Mikalojaus Daukšos katekizme“, B. Maskuliūno (Vilnius) „Dėl vieno posesyvumo raiškos atvejo Mikalojaus Daukšos Postilėje“, A. Ivanauskienės (Vilnius) „Daiktavardžio linksniavimo tipų kitimo ten-

* Tarptautinės konferencijos „Mikalojus Daukša ir jo laiko kultūros kontekstas“ programa ir pranešimų tezės, red. B. Stundžia, Vilnius, 1999, 44.

dencijos, remiantis Mikalojaus Daukšos Postile“. V. Labutis (Vilnius) svarstė, kodėl Konstantino Sirvydo žodyne neįvardytos aprašomosios kalbos, G. Čepaitienė (Šiauliai) nagrinėjo kalbos etiketo atspindžius Mikalojaus Daukšos Postilėje, J. Čirūnaitė (Kaunas) aptarė baltiškų asmenvardžius DLK kariuomenės dokumentuose.

Apibendrinamas konferencijos darbą organizacinio komiteto narys A. Jovaiša pasidžiaugė, kad jos dalyviams pavyko pastūmėti į priekį Daukšos palikimo tyrimus.

* * *

Spalio 23 d. Varniuose prasidėjo Postilės sukakčiai skirta Žemaičių akademijos konferencija. Joje pranešimus skaitė Žemaičių akademijos rektorius A. Butrimas („Varniai – XVI a. pab.–XVII a. pr. lituanistinės kultūros centras“), V. Dajotytė („Mikalojaus Daukšos Postilė kaip kultūrinis veiksmas“), E. Ulčinitė

(„Renesanso bruožai Mikalojaus Daukšos Postilėje“), V. Vaivada („Katalikų bažnyčios padėtis Žemaitijoje vyskupo Merkelio Giedraičio laikais“), „Žemaičių žemės“ žurnalo redaktorė D. Mukienė („Naujausios pastarųjų dešimtmečių publikacijos apie Mikalojų Daukšą“), D. Juškaitė („Mikalojus Daukša lietuvių dailėje“), Vilniaus universiteto magistrantas A. Liuga („Mikalojaus Daukšos Postilės kalba“). M. Giedraitis dar kartą kalbėjo apie Bychovco kronikos legendinę dalį. Kiti pranešėjai: istorikas prof. M. Jučas, Telšių vyskupijos kurijos atstovas J. Kauneckas, Varnių dekanas kun. J. Petrauskas, Žemaičių kultūros draugijos pirmininkas S. Kasparavičius. Aktorė G. Urbonaitė paskaitė „Postilės“ prakalbą ir eilėraščių, skirtų Mikalojui Daukšai.

Sekmadienį, spalio 24 d., Varniuose buvo iškilmingai atidengtas skulptoriaus A. Sakalausko paminklas vyskupui Merkeliui Giedraičiui ir kanaaninkui Mikalojui Daukšai.

Rita Urnėžiūtė